תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · נביאים

מצודת ציון על זכריה

רבי דוד אלטשולר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מצודת ציון על זכריה

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-זכריה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
פסוק ו 6
פסוק ח 6
פסוק יא 6
פסוק יב 6
פסוק יג 6
פסוק יד 6
פסוק טו 6
פסוק טז 6
פסוק יז 6
פרק ב 6
פסוק א 6
פסוק ב 7
פסוק ג 7
פסוק ד 7
פסוק ה 7
פסוק ו 7
פסוק ח 7
פסוק י 7
פסוק יא 7
פסוק יב 7
פסוק יג 7
פסוק טו 8
פסוק יז 8
פרק ג 8
פסוק א 8
פסוק ב 8
פסוק ג 8
פסוק ד 8
פסוק ה 8
פסוק ו 8
פסוק ז 8
פסוק ח 8
פסוק ט 9
פרק ד 9
פסוק א 9
פסוק ב 9
פסוק ד 9
פסוק ו 9
פסוק ז 9
פסוק ט 9
פסוק י 9
פסוק יב 10
פסוק יד 10
פרק ה 10
פסוק א 10
פסוק ג 10
פסוק ד 10
פסוק ה 10
פסוק ו 10
פסוק ז 10
פסוק ט 11
פסוק י 11
פסוק יא 11
פרק ו 11
פסוק א 11
פסוק ג 11
פסוק ה 11
פסוק ח 11
פסוק יא 11
פסוק יב 11
פסוק יג 12

פרק ז 12
פסוק ב 12
פסוק ג 12
פסוק ז 12
פסוק יא 12
פסוק יב 12
פסוק יד 12
פרק ח 12
פסוק ב 12
פסוק ד 13
פסוק ה 13
פסוק ז 13
פסוק י 13
פסוק יב 13
פסוק יד 13
פסוק טז 13
פסוק כא 13
פסוק כב 13
פסוק כג 13
פרק ט 14
פסוק א 14
פסוק ב 14
פסוק ג 14
פסוק ד 14
פסוק ה 14
פסוק ו 14
פסוק ז 14
פסוק ח 14
פסוק ט 14
פסוק י 15
פסוק יא 15
פסוק יב 15
פסוק יג 15
פסוק טו 15
פסוק טז 15
פסוק יז 15
פרק י 16
פסוק א 16
פסוק ב 16
פסוק ג 16
פסוק ד 16
פסוק ה 16
פסוק ו 16
פסוק ח 17
פסוק ט 17
פסוק י 17
פסוק יא 17
פרק יא 17
פסוק ב 17
פסוק ג 17
פסוק ו 18
פסוק ז 18
פסוק ח 18
פסוק ט 18
פסוק י 18
פסוק יא 18
פסוק יב 18
פסוק יג 18
פסוק טו 19
פסוק טז 19
פסוק יז 19
פרק יב 19
פסוק א 19
פסוק ב 19

פסוק ג 20
פסוק ד 20
פסוק ה 20
פסוק ו 20
פסוק ז 20
פסוק ח 20
פסוק י 20
פרק יג 20
פסוק א 20
פסוק ב 21
פסוק ג 21
פסוק ד 21
פסוק ה 21
פסוק ז 21
פסוק ח 21
פסוק ט 21
פרק יד 21
פסוק א 21
פסוק ב 21
פסוק ג 22
פסוק ד 22
פסוק ה 22
פסוק ו 22
פסוק ח 22
פסוק י 22
פסוק יא 22
פסוק יב 23
פסוק יג 23
פסוק יד 23
פסוק טו 23
פסוק טז 23
פסוק יז 23
פסוק יח 23
פסוק יט 23
פסוק כ 23
פסוק כא 24

פרק א

פסוק ו
זמם. ענין מחשבה כמו זממו אל תפק (תהילים ק"מ:ט'):

פסוק ח
ההדסים. שם אילן המריח:

במצולה. מקום רבוי המים עניינו כמו ותשליכני מצולה (יונה ב):

שרוקים. מצויירים בצבעים מחולפים ודוגמתו בדרז"ל אשה לא תעביר שרק על פניה (שבת צה):

פסוק יא
יושבת. רצה לומר יושבת בשלוה:

ושוקטת. על השקט ומרגוע:

פסוק יב
ויען. ענין הרמת קול כמו וענית ואמרת (דברים כו):

זעמתה. מל' זעם וכעס:

פסוק יג
נחומים. מל' נחמה:

פסוק יד
קנאתי. ענין כעס כמו הם קנאוני בלא אל (שם לב):

פסוק טו
השאננים. מל' שאנן והשקט:

פסוק טז
וקו. ענינו חוט המשקולת של הבנאי וכן קו לקו (ישעיה כח):

ינטה. מל' הטיה:

פסוק יז
תפוצנה. ענין פזור כמו ומאלה נפצה כל הארץ (בראשית ט':י"ט):

פרק ב

פסוק א
קרנות. מל' קרן:

פסוק ב
זרו. פזרו כמו ואתכם אזרה בגוים (ויקרא כו):

פסוק ג
חרשים. אומנים כמו חרש עצים (ישעיה מד):

פסוק ד
כפי. כשיעור כמו איש כפי אכלו (שמות י"ב:ד'):
לידות. ענין הפלה והשלכה כמו ידו אליה (ירמיה נ):
הנושאים. ענין הרמה:
לזרותה. לפזרם:

פסוק ה
חבל מדה. קו המדה:

פסוק ו
אנה. להיכן כמו אנה אנחנו עולים (דברים א):

פסוק ח
רוץ. ענין מהירת ההליכה:
הלז. הזה וכן מה הציון הלז (מ"ב כג):
פרזות. ר"ל מבלי חומה סביב וכן ראש פרזיו (חבקוק ג):

פסוק י
הוי. הוא ענין קריאה וכן הוי כל צמא (ישעיהו נ"ה:א'):
ונוסו. ענין בריחה ומהירות ההליכה:
רוחות. פאה ועבר:

פסוק יא
המלטי. ענין הצלה:
בת בבל. עדת בבל:

פסוק יב
השוללים. ענין בזה:
בבבת עינו. הוא גלגל העין וכן כאישון בת עין (תהילים י"ז:ח'):

פסוק יג
מניף. ענין הרמה כמו והניף הכהן (ויקרא כג):

פסוק טו
ונלוו. ענין התחברות כמו ונלוה הגר (ישעיה יד):

פסוק יז
הס. ענין שתיקה כמו ויהס כלב (במדבר יג):
כל בשר. כל אדם:
נעור. מלשון הערה והקיצה כמו אשר יעור משנתו (לקמן ד'):
ממעון. ענין מדור כמו ה' מעון אתה היית לנו (תהלי' צ):

פרק ג

פסוק א
השטן. מלאך מקטרג:
לשטנו. ענין קטרוג וכן כתבו שטנה (עזרא ד'):

פסוק ב
יגער. ענין צעקה נזיפה:
אוד. הוא העץ שמנדנדים בו האש כמו כאוד מוצל משרפה (עמוס ד':י"א):

פסוק ג
צואים. ר"ל מלוכלכים ולפי שהצואה הוא לכלוך קורא לבגדים מלוכלכים בגדים צואים:

פסוק ד
ויען. ענין הרמת קול כמו וענית ואמרת (דברים כו):
מחלצות. כן יקראו מין מלבושים נאים וכן המחלצות והמעטפות (ישעיה ג):

פסוק ה
צניף. מל' מצנפת העשוי לסבב את הראש:
טהור. ר"ל ברור ונקי:

פסוק ו
ויעד. ענין התראה כי רוב המתרים מתרים בעדים למען לא יכחש לאחר זמן:

פסוק ז
תדין. מל' דין והוא ענין היישרת הדבר:
מהלכים. מל' הלוך וטיול:

פסוק ח
מופת. ענין נס ואות:

פסוק ט
שבעה עינים. ר"ל הרבה וכן שבע יפול צדיק (משלי כ"ד:ט"ז):
מפתח פתוחה. ענין חקיקת הציור כמו ויודע לפתח פתוחים (ד"ה ב' ב'):
ומשתי. ענין הסרה כמו לא ימיש עמוד הענן (שמות י"ג:כ"ב):

פרק ד

פסוק א
ויעירני. מל' הערה והקצה:

פסוק ב
וגולה. ספל עגול וכן וגולת הכותרות (מ"א ז'):
נרותיה. כעין בזיכין על השמן והפתילה כמו ועשית את נרותיה (שמות כ"ה:ל"ז):
מוצקות. מל' יציקה והם צינורות ודרך שם ניצוק ונמשך השמן:

פסוק ד
ואען. ענין הרמת קול:

פסוק ו
בחיל. ענין צבאות עם:
ברוחי. ענין רצון:

פסוק ז
למישור. מל' ישר ושוה:
הראשה. ר"ל טובה וחשובה וכן וראשית שמנים ימשחו (עמוס ז'):
תשואות. ענין המית קול כמו תשואות נוגש (איוב לט):

פסוק ט
תבצענה. ענין השלמה כמו כי יבצע ה' (ישעיה י'):

פסוק י
בז. מל' בזיון:
האבן הבדיל. הוא האבן התלוי בקו המשקולת וע"י מיישר הבנאי את הבנין ועל שע"פ רוב דרכם לעשותה מאבן אמר האבן הבדיל וכן אבן העופרת (לקמן ה):
משוטטים. ענין התנועה הנה והנה וכן שוטטו בחוצות ירושלים (ירמיהו ה':א'):

פסוק יב
שבלי. מל' השבלים הטובות (בראשית מ"א:כ"ד) ובדרך שאלה קורא כן ענפי הזית לפי שהיו מלאים גרגרי זיתים כמו השבולת המלאה גרגרי תבואה:
ביד. ר"ל בתוך וכן ביד כל אדם יחתום (איוב ל"ז:ז'):
צנתרות. הוא שם כלי מה:
המריקים. ענין הזלה ושפיכה כמו על הארץ יריקו (קהלת י"א:ג'):
הזהב. ר"ל שמן מזוקק ונקי כזהב וכן מצפון זהב יאתה (איוב ל"ז:כ"ב):

פסוק יד
היצהר. הוא השמן כמו תירוש ויצהר (דברים כ"ח):
על אדון. אצל אדון:

פרק ה

פסוק א
מגלה. אגרת על שם שגוללין אותה:
עפה. מל' עפיפה ופריחה:

פסוק ג
האלה. ענין קללה:
נקה. מל' נקי:

פסוק ד
ולנה. ענין התמדה כמו צדק ילין בה (ישעיהו א':כ"א):
וכלתו. מל' כליון והשמדה:

פסוק ה
שא. הרם:
נא. עתה:

פסוק ו
האיפה. שם מדה:

פסוק ז
ככר. שם משקל:
נשאת. ענין הרמה:

פסוק ט
החסידה. שם עוף:

ותשנה. כמו ותשאנה באלף:

פסוק י
אנה. להיכן:

פסוק יא
שנער. היא בבל:

והוכן. מכונתה מל' הכנה וקביעות:

פרק ו

פסוק א
מרכבות. העגלות שהסוסים מושכים אותם:

פסוק ג
ברודים. בעלי כתמים לבנים כעין הברד וכן נקודים וברודים (בראשית ל"א):

אמוצים. בעלי מראה דשן כן ת"י קטמנין והוא דשן בל' ארמי:

פסוק ה
ארבע. כמו לארבע ותחסר הלמ"ד וכן היו בן שאול (ש"ב ד') והראוי לבן שאול:

רוחות. פאה ועבר:

מהתייצב. ענין עמידה:

על אדון. לפני אדון וסמוך לו:

פסוק ח
אותי. ר"ל אלי:

הניחו. מל' הנחה והשקטה:

רוחי. ענין כעס כמו ינחל רוח (משלי י"א):

פסוק יא
עטרות. כתרות:

פסוק יב
איש. ר"ל גדול וחשוב:

ומתחתיו. ממקומו ר"ל מזרעו:

פסוק יג
הוד. ענין הדר ויופי:
כהן על כסאו. ר"ל לפני כסאו וכן לרצים הנצבים עליו (ש"א כב):

פרק ז

פסוק ב
שראצר. שם איש וכן רגם מלך:
לחלות. ענין תפלה כמו ויחל משה (שמות ל"ב):

פסוק ג
לבית ה'. בבית ה' באה הלמ"ד במקום בי"ת וכן ישבת לכסא (תהלים ט'):
הנזר. ענין הפרשה כמו ימי נזרו (במדבר ז'):
כמה. ענינו הרבה:

פסוק ז
והנגב. ערי הנגב:
ושפלה. העמק:

פסוק יא
וימאנו. לא רצו:
להקשיב. ענין שמיעה:
סוררת. מל' הסרה:

פסוק יב
שמיר. הוא הברזל החזק וכן כשמיר חזק מצור (יחזקאל ג':ט'):
ברוחו. במלאכו וכן ה' אלהים שלחני ורוחו (ישעיהו מ"ח:ט"ז):

פסוק יד
ואסערם. מל' סערה והוא הרוח החזק:
נשמה. מל' שממון:
וישימו. ועשו:

פרק ח

פסוק ב
קנאתי. ענין כעס:

פסוק ד
משענתו. מטהו שנשען עליה:

פסוק ה
משחקים. מל' שחוק ושמחה:

פסוק ז
מבוא השמש. שקיעת השמש כמו ממזרח שמש עד מבואו (תהילים קי"ג:ג'):

פסוק י
שכר. ענין ריוח:

ושכר הבהמה. שכר עבודת הבהמה:

הצר. השונא:

ואשלח. ענין גרוי והשסה וכן ושן בהמות אשלח בם (דברים ל"ב:כ"ד):

פסוק יב
יבולה. תבואתה כמו ארץ נתנה יבולה (תהילים ס"ז:ז'):

טלם. מל' טל:

פסוק יד
זממתי. ענין מחשבה כמו כאשר זמם (דברים יט):

נחמתי. ענין הפוך מחשבה:

פסוק טז
בשעריכם. שם מקום המשפט כמ"ש אל זקני העיר השערה (שם כב):

פסוק כא
לחלות. ענין תפלה כמו ויחל משה (שמות לב):

ולבקש. מל' בקשה ושאלה:

פסוק כב
עצומים. ענין רבוי כמו עצמו לי אלמנותיו (ירמיהו ט"ו:ח'):

פסוק כג
יחזיקו. ענין אחיזה כמו ויחזק בכנף מעילו (ש"א טז):

לשונות הגוים. ר"ל עכו"ם בעלי לשונות נפרדות:

בכנף. הוא שולי הבגד:

יהודי. כל ישראל נקראים בשם יהודים לפי שהמלוכה היה משבט יהודה וכן תהיה לעתיד:

פרק ט

פסוק א
משא. ענין נבואה ולתוספת ביאור אמר דבר ה':
חדרך. הוא מקום אצל דמשק כן ארז"ל:

פסוק ב
תגבל. מל' גבול:

פסוק ג
ותבן. מל' בנין:
מצור. ענין מבצר וחוזק:
ותצבר. ענין כרי וגל כמו שני צבורים (מ"ב י):
וחרוץ. מין זהב טוב כמו בירקרק חרוץ (תהלים סח):

פסוק ד
יורישנה. ענין שלוח וגרושין, כמו ויורש ה' מפניהם (יהושע כג):
והכה. ר"ל יטביע:
חילה. מל' חיל וצבאות עם:

פסוק ה
ותחיל. מל' חיל וחלחלה:
הוביש. מל' בושה:
מבטה. מל' הבטה והסתכלות:

פסוק ו
גאון. ענין רוממות וממשלה:

פסוק ז
ושקוציו. מל' שקץ ושרץ:
כאלוף. ענין למוד כמו פן תאלף ארחותיו (משלי כ"ב:כ"ה):
כיבוסי. היא ירושלים:

פסוק ח
מצבה. כמו מצבא באל"ף:
נוגש. דוחק ולוחץ:

פסוק ט
הריעי. מל' תרועה:

עני. ר"ל מוכנע ועניו וכן עם עני תושיע (תהילים י"ח:כ"ח):
עיר. כן יקרא החמור בעודו קטן כמו ועירים עשרה (בראשית לב):
אתונות. כן תקרא נקבת החמור וכן ואחת האתונות (מ"ב ד):

פסוק י
אפסי. קצות כי בקצה הארץ היא אפס וכלה:

פסוק יא
שלחתי. כמו אשלח עבר במקום עתיד כדרך הנבואה בהרבה מן המקומות:
אסיריך. ענין קשירה:

פסוק יב
לבצרון. מל' מבצר:
משנה. ענין כפל כמו וכסף משנה (בראשית מג):
אשיב. מל' השבה ומענה:

פסוק יג
דרכתי. הדרך לדרוך ברגל על הקשת למותחו היטב לירות למרחוק:
קשת. בקשת:
מלאתי. זה הלשון יאמר על אחיזת הקשת בכח כמו ויהוא מלא ידו בקשת (מ"ב ט):
ועוררתי. מל' התעוררות:

פסוק טו
וכבשו. ענין האחיזה בחזקה כמו ויכבשום לעבדים (ירמיה לד):
אבני קלע. האבנים הנזרקים בכף הקלע והוא הכלי המיוחד לזה:
המו. מל' המייה:
כמזרק. הוא הספל:
כזויות. כקרנות:

פסוק טז
נזר. כתר כמו את הנזר (מ"ב י"א):
מתנוססות. מל' נס והוא ענין הרמה כמו נס להתנוסס (תהלים ס'):

פסוק יז
מה טובו. מלת מה יורה על הפלגת הרבוי כמו מה רב טובך (שם נ"א):
ותירוש. ענבי היין:
ינובב. ענין דבור כמו ינוב חכמה (משלי י'):

פרק י

פסוק א

שאלו. עניז בקשה:

מלקוש. כן יקרא המטר המאוחר כמו יורה ומלקוש (דברים י"א):

חזיזים. עננים כמו ודרך לחזיז קולות (איוב כ"ח:כ"ו):

ומטר גשם. כפל המלה בשמות נרדפים וכן אדמת עפר (דניאל י' ב):

פסוק ב

התרפים. עשוים הם בצורת אדם ומדברים עתידות ע"י כשוף:

און. שקר ודבר תוהו:

והקוסמים. הם חוזי הכוכבים:

חזו. ראו:

יענו. ענין הכנעה כמו מאנת לענות (שמות י'):

רועה. ר"ל מנהיג:

פסוק ג

העתודים. הם הזכרים מן העזים ויאמר על השרים בדרך שאלה:

אפקוד. ענין זכרון:

הודו. ענין הדר ואמצות הלב:

פסוק ד

פנה. זויות:

יתד. מסמר:

נוגש. דוחק ולוחץ:

פסוק ה

בוסים. ענין רמיסה ברגל כמו יבוס צרינו (תהלים ס'):

והובישו. מלשון בושה:

פסוק ו

והושבותים. היא מלה מורכבת מן הושבה ומן יושבת ההשקט מל' בשובה ונחת (ישעיה ל):

זנחתים. ענין עזיבה כמו למה זנחתנו (תהלים מ"ג):

ואענם. מל' עניה ותשובה:

פסוק ח
אשרקה. ענין צפצוף קול הבאה בקבוץ השפתים וכן ושרק לו מקצה הארץ (ישעיהו ה':כ"ו):

פסוק ט
ואזרעם. מל' זריעה והוא ענין פזור והפצה:

פסוק י
ולבנון. שם יער בא"י לבנון וע"ש זה נקרא כל א"י בשם לבנון כמ"ש ההר הטוב הזה והלבנון (דברים ב':ג'):

ימצא. ענין די הספוק כמו לא ימצא לנו ההר (יהו שע יז):

פסוק יא
והובישו. מל' יובש:

מצולות. עומק המים כמו ירדו במצולות (שמות טו):

יאור. כן נקרא נחל מצרים:

והורד. מל' ירידה והשפלה:

גאון. ענין רוממות והתנשאות:

ושבט. ענין ממשלה כמו לא יסור שבט מיהודה (בראשית מט):

פרק יא

פסוק ב
הילל. מל' יללה:

אדירים. חזקים:

שדדו. נעשקו:

בשן. שם מקום מרעה:

ירד. מל' ירידה והשפלה:

הבציר. מבצור וחוזק וכן ערים בצורות (מ"ב י"ט):

פסוק ג
אדרתם. חזקה ומעוזם והוא מל' אדיר:

כפירים. כן יקראו האריות הקטנים גאון. ענין גבהות ורוממות ור"ל ככר המעולה הסמוך לירדן:

פסוק ו
ממציא. מל' מציאה והוא כענין הזמנה כמו וימציאו בני אהרן (ויקרא ט':י"ב):
וכתתו. ענין שבירה ונתיצה:

פסוק ז
לכן. בעבור:
עניי. ענין שפלות והכנעה:
מקלות. מטות:
נועם. מלשון נעימות ומתוק ואהוב:
חובלים. מל' חבלה והשחתה:

פסוק ח
ואכחיד. ענין מניעה והסרה כמו ולא כחדו מאבותם (איוב ט"ו:י"ח):
בירח. בחדש:
ותקצר נפשי. כן יאמר על דבר הקשה לסבול וכן ותקצר נפשו למות (שופטים ט"ז:ט"ז):
בחלה. ענין מיאוס ותעוב ואין לו דומה:

פסוק ט
והנכחדת. הסרה מן העדר:
אשה. ר"ל אחת וכן אשה אל אחותה (שמות כ"ו):
רעותה. חברתה:

פסוק י
ואגדע. ענין כריתה כמו שקמים גדעו (ישעיה ט'):
להפר. ענין בטול ומניעה:

פסוק יא
כן. ענינו אמיתת הדבר כמו שהיא וכן כן בנות צלפחד דוברות (במדבר כ"ז:ז'):
עניי. ענוים ומוכנעים:
אותי. ר"ל את דברי:

פסוק יב
הבו. תנו כמו הבו מקניכם (בראשית מז):
חדלו. מנעו:

פסוק יג
היוצר. כמו האוצר ובא היו"ד במקום האל"ף כי אהוי"י מתחלף:

אדר. ענין מעוז וחוזק כמו לגפן אדרת (יחזקאל י״ז):
היקר. יקרתי מל׳ יקר ומכובד וחשוב:

פסוק טו
כלי. ר״ל מקל:
אוילי. שוטה מבלי דעת:

פסוק טז
לא יפקוד. לא יזכור:
הנער. ר״ל הטלה הרך:
הנצבה. ענין עמידה:
יכלכל. ענין ספוק הצורך כמו ויכלכל יוסף (בראשית מז):
הבריאה. השמנה כמו ועגלון איש בריא (שופטים ג׳:י״ז):
ופרסיהן. הם כעין מנעלים שברגלי הבהמות כמו פרסות סוסיו (ישעיה ה׳):
יפרק. ענין שבירה כמו פרק מלאה (נחום ג׳):

פסוק יז
הוי. כמו אוי:
רועי. כמו רועה בה״א:
האליל. ענין דבר שאין בו תועלת כמו רועי אליל (איוב יג):
עוזבי. היו״ד יתירה:
זרועו. ענין חוזק כי הוא נתון בזרוע:
יבוש תיבש. מל׳ יבשות:
כהה תכהה. ענין עכירות ושחרות כמו כהה הנגע (ויקרא יג):

פרק יב

פסוק א
משא. נבואה ולתוספות ביאור אמר דבר ה׳:

פסוק ב
סף. ספל וכן בדם אשר בסף (שמות י״ב:כ״ב):
רעל. ענינו סם הממית והוא מל׳ יין תרעלה (תהילים ס׳:ה׳) המטמטם את הלב מרוע תכונתו:
במצור. ענין הקפת גייסות סביב לעיר לכבשה:

פסוק ג
מעמסה. ענין טעינת משא כבדה כמו אבי העמיס עליכם (מ"א יב):
שרוט ישרטו. ענין תלישת הבשר כמו ובבשרם לא ישרטו שרטת (ויקרא כ"א:ה'):
ונאספו. ענין כליון ומיתה כמו כל הדור ההוא נאספו (שופטים ב':י'):
עליה. אצלה בסמוך:

פסוק ד
אפקח. עניין פתיחה כמו פקח עיניך (משלי כ):
בעורון. מל' עור:

פסוק ה
אלופי יהודה. שרי יהודה כמו אל תבטחו באלוף (מיכה ז':ה'):
אמצה. מל' אומץ וחוזק:

פסוק ו
ככיור. ענין לפיד ושלהבת וכן תנור וכירים (ויקרא י"א:ל"ה) הנקרא כן בעבור שמונח עליו תדיר לפידי אש:
בעמיר. כן יקרא אגודת השבלים כמו ושכחת עומר בשדה (דברים כ"ד:י"ט):
תחתיה. במקומה:

פסוק ז
תפארת. מל' פאר והדר:

פסוק ח
הנכשל. ענין נפילת ההתגברות ותשות הכח:

פסוק י
רוח. רצון:
דקרו. ענין נעיצת חרב בגוף כמו כל הנמצא ידקר (ישעיהו י"ג:ט"ו):
והמר. כהמר מל' מרירות:

פרק יג

פסוק א
מקור. מעין הנובע הנובע:
לחטאת. מי אפר פרה קרוי מי חטאת על כי הוא מטהר הטומאה וכמ"ש הוא יתחטא בו (במדבר י"ט:ט'):

פסוק ב
העצבים. כן יקראו העכו"ם כי מעצבין לב עובדיהן צועקים אליהן ואינם נענין:

פסוק ג
ודקרהו. ענין נעיצת חרב בגוף:

פסוק ד
מחזיונו. מל' חזון ונבואה:

אדרת. מלשון אדיר ר"ל מלבוש חשוב עשוי משער:

כחש. ענין שקר:

פסוק ה
הקנני. מל' קנין:

פסוק ז
עורי. מלשון התעוררות:

גבר. איש:

עמיתי. ענין חבר כמו וכחש בעמיתו (ויקרא ה):

ותפוצין. ענין פזור:

הצוערים. הקטנים כמו צעיר אנכי (תהלים קיט):

פסוק ח
פי שנים. שני חלקים כמו לתת לו פי שנים (דברים כ"א:י"ז):

יגועו. ענין מיתה כמו כי גוע אהרן (במדבר כ':כ"ט):

פסוק ט
וצרפתים. ענין זקוק להסיר הסיג:

בחנתים. מל' בחינה ונסיון:

אענה. אשיב:

פרק יד

פסוק א
שללך. ענין ביזה:

פסוק ב
ונשסו. ענין רמיסה כמו והיו שאסיך למשסה (ירמיהו ל':ט"ז):

תשגלנה. מל' משגל ומשכב:

פסוק ג
קרב. ענין מלחמה כמו המלמד ידי לקרב (תהילים קמ"ד:א'):

פסוק ד
ונבקע. מל' בקיעה וסדק:
גיא. עמק:
ומש. ענין הסרה כמו לא ימושו מפיך (ישעיהו נ"ט:כ"א):

פסוק ה
ונסתם. מל' ניסה ובריחה:
הרי. כמו הרים:
יגיע. מל' הגעה וקרוב:
אצל. שם מקום:
הרעש. ענין נדנוד ותנועה:

פסוק ו
אור יקרות. אור בהיר וכן וירח יקר הולך (איוב לא):
וקפאון. ר"ל חשך כדבר הנקפה והוא דבר צלול הנהפך להיות עב וכן קפאו תהומות (שמות טז):

פסוק ח
חיים. נובעים כמו אל מים חיים (ויקרא יד):
הקדמוני. המזרחי:
האחרון. המערבי וכן ועד הים האחרון (דברים י"א:כ"ד):

פסוק י
יסוב. יהפוך:
כערבה. כמדבר שהוא ארץ מישור:
מגבע. מל' גבעה והר וראמה. מל' הרמה:
תחתיה. במקימה:
שער הפינים. שער העומד בפינה ובזוית:
יקבי. בורות שלפני הגת והיין יורד בהן כמו וגם יקב חצב בו (ישעיהו ה':ב'):

פסוק יא
וחרם. ענין אבדון וכריתה כמו כל הנשמה החרים (יהושע י':מ'):

פסוק יב
המגפה. ענין הכאה:
צבאו. ענין קבוץ חיל עם:
המק. תמקנה ענין המסה כמו ונמקתם בעונותיכם (יחזקאל כד):
בחוריהן. מל' חור ובקיעה:

פסוק יג
מהומת. ענין בלבול הדעת:
רבה. גדולה:
והחזיקו. ענין אחיזה:

פסוק יד
חיל. ענין עושר:

פסוק טו
הפרד. הוא הבא מן הסוס ומן החמור:

פסוק טז
מדי שנה. בכל זמן שנה וכן מדי עלותה (ש"א א):
ולחוג. הקרבנות קרויים בל' חג על כי רובם יבואו בחג וכן אסרו חג בעבותים (תהילים קי"ח:כ"ז):

פסוק יז
ולא עליהם. הוי"ו הוא במקום אז וכן אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם (ויקרא כו) ור"ל אז נתתי וגומר:

פסוק יח
ולא עליהם. הוי"ו ההיא באה במקום השי"ן וכן דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה (שמות כה) ור"ל שיקחו וגומר:

פסוק יט
חטאת. ר"ל גמול חטאת:

פסוק כ
מצילות. כן יקרא הזגים שבצוארי הסוסים על כי מקשקשים ומשמיעים קול והוא מל' בצלצלי שמע (תהלים ק"ן):
הסירות. הקדרות כמו בשבתנו על סיר הבשר (שמות ט"ז:ג'):
כמזרקים. הם הספלים שמקבלין בהם הדם לזריקה:

פסוק כא

כנעני. הם הגבעונים מבני כנען: